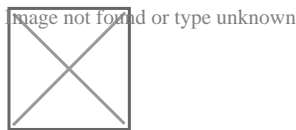

Διαφορές του ομολογιακού μαθήματος των Θρησκευτικών & Θρησκευολογίας (Prof. DDr. Martin Rothgangel, Καθηγητής Θρησκευτικής Παιδαγωγικής και Κοσμήτορας της Προτεσταντικής Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Βιέννης)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=154431>]

Βέβαια, υπό αυτή την έννοια δεν θεωρεί ότι το έργο της Θρησκευολογίας εντάσσεται σ' ένα τοπίο ουδετερότητας, και τούτο διότι «η Θρησκευολογία διαδραματίζει τον ρόλο συντονιστή της συζήτησης». [23] Ωστόσο, και αυτό το επιχείρημα δεν είναι πειστικό, διότι είναι πραγματικά αμφίβολο, εάν ο συντονιστής μιας συζήτησης θα πρέπει να αναλάβει μία στάση ουδέτερη ή όχι.

Ο Klaus Hock αποδέχεται, τέλος, την θέση, ότι «το ερώτημα περί μίας Θρησκευολογίας με συγκεκριμένες αξιακές τοποθετήσεις ως ερμηνευτικά εργαλεία (Σημ. τ. Μετ.: στο πρωτότυπο απαντάται ο όρος „engagierte Religionswissenschaft“) [...] συζητείται εσχάτως εν μέσω ιδιαιτέρως αντιμαχόμενων μεταξύ τους απόψεων», [24] διότι απλούστατα δεν επικρατεί ομοφωνία (consensus) σχετικά με το περιεχόμενο αυτών των αξιών: «Στηρίζεται μεθοδολογικά η Θρησκευολογία μόνο σε κοσμοθεωρητικά και αξιακά ουδέτερους κανόνες, βάσει των οποίων και μόνο διατυπώνει τα πορίσματά της με τρόπο επιστημονικά αξιολογήσιμο και ελέγξιμο; Ή μήπως πρέπει η Θρησκευολογία να αναλάβει την ευθύνη της απέναντι στην κοινωνία, κάτι που συνεπάγεται ότι θα αντιπροσωπεύει συγκεκριμένες [sic!] αξίες και ότι θα συμβάλλει στη διατήρηση και πραγμάτωση των αξιών αυτών; [25] Ακόμα και αν ο Klaus Hock δεν βλέπει μεταξύ των δύο τοποθετήσεων επ' ουδενί λόγω μία αντίθεση που δεν μπορεί να εξομαλυνθεί, θα πρέπει να επιμείνουμε στο ότι και στις δύο τοποθετήσεις εμφανίζεται ένα χάσμα απέναντι στο Ομολογιακό Μάθημα των Θρησκευτικών:

Όσον αφορά στη δεύτερη τοποθέτηση δεν μιλούμε απλώς για το ότι κάποιος αντιπροσωπεύει “ορισμένες” αξίες, αλλά “τις χριστιανικές” αξίες, ή - χρησιμοποιώντας ορθότερη διατύπωση - για το ότι είναι ικανός να διαλέγεται και να διαθέτει κριτική σκέψη προσεγγίζοντας τα πράγματα μέσα από μία χριστιανική προοπτική.

Φωτο: Σπύρος Δρόσος

Με πειστικά επιχειρήματα οι θρησκευολόγοι αποκρούουν την παραπάνω κατηγορία, ότι δηλ. σε επίπεδο γνωσιολογίας και επιστημολογίας εντελώς απλοϊκά ακολουθούν μία στάση ουδετερότητας. Αδίκως έχει αποδοθεί στους θρησκευολόγους μία τέτοια ελλιπής και προβληματική επιστημολογία.[26] Η ουσιαστική διαφορά συνίσταται και μόνο στο ότι οι πολιτισμολογικά προσανατολισμένοι θρησκευολόγοι, σε αντίθεση με ένα “Ομολογιακό” δηλ. “Χριστιανικό” Μάθημα των Θρησκευτικών, δεν διατυπώνουν κανονιστικές κρίσεις μέσα από μία χριστιανική προοπτική· το σημείο αναφοράς τους προέρχεται από τον Διαφωτισμό ή από άλλα πνευματικά ρεύματα - μέσα στα οποία συγκαταλέγεται επίσης και ο Χριστιανισμός. Όσον αφορά στο ζήτημα της γνωσιολογίας και της επιστημολογίας, υφίσταται οπωσδήποτε ένα σημείο αφετηρίας της θρησκευολογικής έρευνας, το οποίο όμως: πρώτον, δεν κινείται αναγκαία σ’ ένα χριστιανικό πλαίσιο, κάτι που την ίδια στιγμή είναι αναγκαίο για ένα ομολογιακά ή οικουμενικά προσανατολισμένο Μάθημα των Θρησκευτικών·

δεύτερον, δεν υπάρχει μεταξύ των θρησκευολόγων ομοφωνία σχετικά με το εάν επιτρέπεται να τεκμηριώνουν τις απόψεις τους στηριζόμενοι σε αξιακό σύστημα και να συμμετέχουν “μεροληπτικώς”, (Σημ. τ. Μετ: δηλ. λαμβάνοντας συγκεκριμένη τοποθέτηση) στους διαθρησκειακούς διαλόγους. [27]

Ο Bochinger, θρησκευολόγος από το Bayreuth, εντοπίζει την ουσιώδη διαφορά μεταξύ της θεολογικής και θρησκευολογικής προσέγγισης ως ακολούθως:

«Στόχος της θρησκευολογικής έρευνας είναι να καταστήσει δυνατή μία όσο το δυνατόν πιο ανοιχτή πρόσβαση σε “ξένα” (Σημ. τ. Μετ.: απόμακρα σε σχέση με τα δεδομένα της οικείας θρησκευτικής παράδοσης) αντικείμενα επισημαίνοντας αναλυτικά όλα τα στάδια μέσα από τα οποία αυτά παρουσιάζονται. Ακόμη και μία έγκριτη έρευνα από την πλευρά του επιστημονικού κλάδου της Ιεραποστολικής δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση αυτή· η Ιεραποστολική θα πρέπει να δώσει μία απάντηση στο ερώτημα, ποια είναι η σχέση που αναπτύσσει το ξένο απέναντι στο οικείο και ποιες είναι οι θεολογικές συνέπειες που προκύπτουν μέσα από τη σχέση αυτή. Η εξέταση όμως του ίδιου αυτού ερωτήματος προσκρούει στην ποιότητα και τα ενδιαφέροντα μιας έγκριτης θρησκευολογικής έρευνας – και μάλιστα ανεξάρτητα από το εάν η θρησκευολογική έρευνα εντάσσεται ακαδημαϊκά-διοικητικά σε μία Θεολογική ή σε μία μη Θεολογική Σχολή».[28] Το Μάθημα των Θρησκευτικών, με τη μορφή που έχει πάρει σήμερα, δεν κατανοείται ως ένα ιεραποστολικό έργο. Δεν είναι όμως αυτό το σημείο σύγκρισης εν προκειμένω. Ωστόσο, συνιστά μία συνεχόμενη ευθύνη και έργο της Θρησκευτικής Εκπαίδευσης, η οποία θέλει να ακολουθεί την αρχή του διαλόγου, να παρέχει σαφείς απαντήσεις στο ερώτημα, πώς σχετίζεται το ξένο απέναντι στο οικείο. Εδώ φαίνεται ξεκάθαρα ότι υπάρχει ένα όριο ως προς τη σημασία και τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η Θρησκευολογία μέσα στο Μάθημα των Θρησκευτικών.

3. Δυνατότητες και προοπτικές για τον ρόλο της Θρησκευολογίας στο Ομολογιακό Μάθημα των Θρησκευτικών: Η Θρησκευολογία ως κλάδος των επιστημών του πολιτισμού (Kulturwissenschaft, Cultural Studies) και ως κλάδος της Θεολογίας (;)

Ο όρος “θεολογική Θρησκευολογία” αποφεύγεται σχεδόν εξ’ολοκλήρου στον χώρο της θρησκευολογικής έρευνας. Μία παλαιότερη διατύπωση της αμφίβολης θέσης του Sundermeier «Σχετικά με τη σημασία του Μαθήματος της Θρησκευολογίας και της Ιεραποστολικής για τις σπουδές στην Προτεσταντική Θεολογία και για την εκκλησιαστική πράξη» εγκαταλείφθηκε αμέσως, όταν ο ίδιος ο Sundermeier αντικατέστησε τον όρο αυτό.[29] Όμως εναλλακτικές λύσεις για τον ίδιο όρο, όπως “Θρησκευολογία με θεολογικά κριτήρια” ή “Θρησκευολογία ως θεολογικός

κλάδος” παρουσιάζονται – παραθέτω ένα κείμενο του Grünschlöss – «πολύ εύκολα ως προκλητικές λέξεις, με τις οποίες, τρόπον τινά, γίνεται μία εκ νέου επίκληση πνευμάτων που έχουν αποβιώσει εδώ και χρόνια – και όπου είναι δυνατόν εμφανίζονται (οι όροι αυτοί) ως ένα “έργο επιστροφής στις θεολογικές ρίζες” για το σύνολο των θρησκευολογικών κλάδων».[30] Κατά βάση, η δικαιολογημένη υποψία συνίσταται στο ερώτημα «εάν εν προκειμένω δεν πραγματοποιήθηκε μία οικείωση/ενσωμάτωση της θρησκευολογικής έρευνας μέσα στο πλαίσιο αρχών της χριστιανικής Θεολογίας, από την οποία τελικά η Θρησκευολογία είχε χειραφετηθεί με επιτυχία κατά το πρώτο μισό του 20ού αιώνα».[31]

(συνεχίζεται)

[23] Ό.π., σελ. 54.

[24] Ό.π., σελ. 54.

[25] Ό.π., σελ. 54.

[26] Πρβλ.: F. Stolz, *Grundzüge der Religionswissenschaft*, Göttingen 21997, σσ. 39-44; Chr. Bochinger, „Wahrnehmung von Fremdheit. Zur Verhältnisbestimmung zwischen Religionswissenschaft und Theologie“, στο: G. Löhr, *Identität...*, 57-77, ιδιαίτερα: σελ. 65.

[27] Πρβλ. στο σημείο αυτό: U. Berner: „Die Theologie wird sich der Dialog-Forderung als solcher nicht verschließen können. Demgegenüber wird es in der Religionswissenschaft wohl immer umstritten bleiben, ob der interreligiöse Dialog zu ihren Aufgaben oder nur zu ihren Gegenständen gehört.“ (του ιδίου., „Die Religionen der Antike und ihre Relevanz für Religionswissenschaft und Theologie“, στο: G. Löhr, *Identität...*, σσ. 13-32, εδώ: σελ. 13).

[28] Chr. Bochinger, „Wahrnehmung...“, σελ. 76.

[29] A. Grünschlöss, „Religionswissenschaft...“, εδώ: σελ. 125 με την παραπομπή No. 3; πρβλ. σελ. 158 με την παραπομπή No. 98.

[30] Ό.π., σελ. 126.

[31] Ό.π., σελ. 125.